

“DET ÄR NOG AKTIVT ARBETE”

**SVENSKSPRÅKIGAS UPPFATTNINGAR OM SPRÅKLIG
IDENTITET I MELLERSTA FINLAND**

Lauri Kytömaa

Kandidatavhandling i svenska
Jyväskylä universitet

Institutionen för språk

2023

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta – Faculty Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta	Laitos – Department Kieli- ja viestintätieteiden laitos
Tekijä – Author - Lauri Kytömaa	
Työn nimi – Title Svenskspråkigas uppfattningar om språklig identitet i mellersta Finland	
Oppiaine – Subject - Ruotsi kieli	Työn laji – Level - Kandidaatintutkielma
Aika – Month and year - 05/2023	Sivumäärä – Number of pages 29

Tiivistelmä – Abstract

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, kuinka Keski-Suomessa asuvat ruotsinkieliset kokevat arkensa suomenkielisessä ympäristössä. Tutkimuksen toinen tarkoitus oli selvittää, miten suomenkielinen ympäristö on vaikuttanut ruotsinkielisten kokemaan kieli-identiteettiin. Kun ympäristö ei luonnostaan tue kaksikielisyyttä, on kiinnostavaa tarkastella, miten arki ja identiteetti näyttävät enemmän kielellisen rinnalla. Kokevatko informantit olevansa ruotsinkielisiä, kaksikielisiä vai suomenkielisiä ja millainen yhteys sillä on kielellisen ympäristön kanssa?

Tämä tutkimus on laadullinen tutkimus, jossa tutkimusmetodinä käytettiin teemahaastattelua ja sisällönanalyysia. Tutkimukseen osallistui neljä alunperin täysin ruotsinkielistä henkilöä, jotka ovat myöhemmin elämässään muuttaneet Keski-Suomeen. Tuloksena havaitsin, että sopeutuminen uuteen kielelliseen ympäristöön vaatii yksilön omaa tahtoa ja avoimuutta uutta kieltä ja kulttuuria kohtaan. Keskeisenä tutkimustuloksena havaitsin, että ympäristöllä on vaikutusta, miten yksilö kokee oman kieli-identiteettinsä. Ympäristö voi ohjata identiteettiä, mutta lopulta kieli-identiteetti on kokemusperäinen asia, jonka yksilö itse määrittelee. Kaksikielisyys ei kaikkien informanttien osalta johtanut kaksikieliseen identiteettiin. On myös havaittavissa, että identiteetti on laaja käsite, joka voi pitää sisällään monia piirteitä eri kulttuureista. Tämä tarkoittaa toisin sanoen, että on olemassa useita identiteettejä.

Lisätutkimusta tarvitaan, miten sosiaaliset verkostot ja sen tuki vaikuttavat tietyn kieli-identiteetin säilymiseen. Tämän tutkimuksen informantit ovat alun perin yksikielisiä ja käyneet koulunsa ensisijaisesti ruotsiksi. Se on syy, miksi sosiaalisten verkostojen ja koulutuskielen vaikutusta identiteettiin voitaisiin tutkia lisää.

Asiasanat – Keywords kieli-identiteetti, kaksikielisyys, äidinkieli, kielellinen ympäristö

Säilytyspaikka – Depository jyu.finna.fi

Muita tietoja – Additional information

INNEHÅLL

inledning	5
2.1. Identitet som begrepp	7
2.2. Tvåspråkighet	8
2.2.1. Svensk- och finskspråkighet	8
2.2.2. Definitioner av modersmål och förstaspråk	10
3. Material och metod	12
4. Resultat	15
4.1. Hur svenskspråkiga upplever sin vardag i en finskspråkig ort?	15
4.2. Har den finskspråkiga miljön påverkat informanternas språkliga identitet?	21
5. Sammanfattande diskussion	25

INLEDNING

(1) *“Nå, man har ju blivit van, men visst finns det saker som man saknar”*, konstaterar en av informanterna när jag frågade hur det känns att leva sitt liv på ett ställe där svenskan inte hörs så mycket. Denna avhandling handlar om språklig identitet och dess förändring hos svensktalande personer i orter där finska är det dominerande språket. Syftet är att betrakta hur svenskspråkiga som har svenskspråkig bakgrund har upplevt sin egen språkliga identitet i det finskdominerade mellersta Finland. Alla informanter har en helt svenskspråkig uppväxt i barndomen och har senare i livet flyttat till det finskspråkiga mellersta Finland. Jag är intresserad av att undersöka hur flytten har påverkat deras språkliga identitet. Jag vill med andra ord undersöka hur de upplever sin språkliga vardag i en starkt finskspråkig ort som svenskspråkiga och hur identiteten ser ut idag i jämförelse med tidigare i livet. Jag vill undersöka hur stadens majoritetsspråk har påverkat och format informanternas uppfattning av språk och identitet.

Enligt språklagen (423/2003) och Finlands grundlag (731/1999) har alla medborgare rätt att använda sitt eget modersmål när man uträttar ärenden med myndigheter och enligt grundlagen är Finlands nationalspråk finska och svenska. Detta betyder i praktiken att den som vill ha tjänster på svenska, måste bli betjänad på svenska i de officiella sammanhang de har rätt till. Den svenskspråkiga befolkningen är mer koncentrerad på officiellt tvåspråkiga kommuner (Saarela, 2021, s.15) och enligt den här undersökningen kan man konstatera att de levande tvåspråkiga regionerna stödjer tvåspråkigheten på ett naturligt sätt. Under de senaste 30 åren har trenden varit att en större andel av svenskspråkiga bosätter sig eller lever i kommuner där majoritetsspråket är finska (Saarela, 17, 2021). Detta är anledningen till att jag vill undersöka språklig identitet i en starkt finskspråkig ort. Till största delen av mitt liv har jag bott i det tvåspråkiga Nyland och sett möjligheten till en tvåspråkig vardag och på grund av att vi behöver nya resultat kommer jag att betrakta språkets betydelse för identiteten och människan i ett finskspråkigt landskap där svenskspråkiga utgör en tydlig minoritet. Det finns ett antal internationella studier om temat identitet och dess definitioner och i en viss grad har forskarna undersökt språklig identitet i den finlandssvenska kontexten. Speciellt är det viktigt att undersöka omgivningens språkliga situation och hur den påverkar människans identitet. Det som förenar alla informanter är den finskspråkiga hemorten i mellersta Finland och den starkt

svenskspråkiga barndomen. I den här undersökningen utreder jag om omgivningen har påverkat informanternas identitet. Jag anser att omgivningens språkliga situation har en koppling till hur man som svenskspråkig upplever sin vardag och med hjälp av den här undersökningen ser vi om de har en koppling till varandra. Jag ville genomföra den här undersökningen genom att göra en temaintervju. Som metod är en individuell temaintervju ett utmärkt sätt att fördjupa sig i den intervjuades egna erfarenheter och för att kunna förstå den intervjuades egna val och vanor. (se avsnitt 3)

I kapitel 2. kommer jag att behandla centrala begrepp kring temat. Det är viktigt att så mångsidigt som möjligt definiera de begrepp som jag använder i den här undersökningen. I kapitel 3. presenterar jag noggrannare undersökningens material och metoder. I det kapitlet kommer jag att motivera varför jag har valt de metoderna. Kapitel 4. genomför jag analysen av materialet. I praktiken analyserar jag vad jag har upptäckt och vad jag anser vara relevant gällande forskningsfrågorna. Vid sidan av analysdelen får jag svaren på mina forskningsfrågor. Kapitel 5. är en diskussion, som betyder att jag kommer att diskutera teman i ljuset av tidigare forskning. Undersökningen avslutas med kapitel 5, dvs. diskussion.

2. TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER

I detta kapitel kommer jag att redogöra för de centrala begreppen och de teoretiska utgångspunkterna för min kandidatuppsats. I avsnitt 2.1 går jag in på begreppet identitet och hur detta begrepp definieras i vetenskapliga sammanhang. I avsnitt 2.2. ska jag redogöra för begreppet tvåspråkighet och hur man numera ser på företeelsen. Avsnitt 2.2.1. är en redogörelse för begreppen finsk- och svenskspråkighet i den samhälleliga kontexten. De här sistnämnda begreppen är viktigt att definiera, för de har en väsentlig betydelse i det finländska systemet, där man antingen kan registrera sig själv som finsk- eller svenskspråkig om man inte tar i beaktande övriga språk invånaren kan tala. Med andra ord ses de här begreppen ur olika synvinklar i både politiska och kulturella sammanhang. På grund av de här sakerna är det viktigt att presentera vad de betyder. Avsnitt 2.2.2. är en redogörelse för begreppet

modersmål. Jag kommer kort att presentera fyra olika definitioner som är nyttiga att känna till.

2.1. Identitet som begrepp

Identitet har forskats och definierats på olika sätt och detta beror främst på att det finns olika faktorer som grundar människans identitet. Det finns emellertid stora ramar för att förstå begreppet identitet. Riikonen (2013) hänvisar till Virtas studier (1994b) att det finns en social och *personlig identitet*. Självpuppfattning och jag-identitet ingår i personlig identitet. Däremot ingår gruppidentitet och kollektiv identitet i social identitet. Största skillnaden mellan personlig och social identitet är att begreppet identitet alltid är en reflektion mellan individen och gruppen. I sociolingvistik och sociologi heter så kallad gruppidentitet *kulturell* och *etnisk* identitet. Etnisk identitet betyder att människorna i gruppen har sina egna egenskaper, men det viktigaste är att ha en delad känsla av vem vi är och vad de andra är. När det gäller etniska och kulturella aktiviteter, hittar de alltid sina betydelser och namn med hjälp av språket (Appel & Muysken, 1987, s. 12-13). På grundval av denna litteratur kan konstateras att begreppet identitet har sociala betydelser och konnotationer.

Värderingar och känslan av en själv hör till personlig identitet. Däremot hör värderingar beträffande gruppen och känslan av samhörighet till social identitet. Det är uppenbart att identitet är en företeelse som grundas av olika faktorer och den återspeglas i många faktorer såsom omgivning och självbild. En av de grundläggande typerna av identitet är bland annat att det finns en identitet för individen själv och en identitet för gruppen. Detta innebär att människan alltid måste vara medveten om människorna omkring sig för att kunna vara medveten om sig själv (Joseph, 2004, s. 3-8).

Enligt Riikonen (2013) konstaterar Lange och Westin (1981, 181) att identitet kan definieras genom att fråga "vem är jag?". Utöver den subjektiva identiteten kan identitet definieras genom att fråga vad andra tycker att jag är och den frågan handlar om den kollektiva och sociala identiteten (Tandefelt, 2018, s.18-55), vilket stöder identitets mångfald. Riikonen (2013) konstaterar också att enligt Baker (2006, 407) är identitet inget oföränderligt utan den omformas genom tiden och i olika omgivningar.

2.2. Tvåspråkighet

I detta avsnitt diskuterar jag två- och enspråkighet lite noggrannare. På grund av att människor själva har sina egna kriterier för identitet och företeelsen baserar sig på människors egna upplevelser, är det här forskningsobjektet svårt. Det finns ett antal undersökningar om temat tvåspråkighet, vilket i någon mån ger en bättre överblick över temat. Enligt Nyman (2004) talar Stedje och af Trampe (1979, 19-20) om att det finns åtminstone tre definitioner av tvåspråkighet: balanserad, underordnad och funktionell tvåspråkighet. Balanserad tvåspråkighet betyder att talaren i praktiken behärskar två språk lika bra, medan underordnad tvåspråkighet betyder att ett av språken är medfött, t.ex. att språket kommer hemifrån. Funktionell tvåspråkighet avviker lite från de här sistnämnda definitionerna och den innebär att talaren använder och växlar språket smidigt i olika sammanhang och funktioner. I funktionell tvåspråkighet anses språken ha sina egna sammanhang där individen använder dem och på grund av detta kan behärskningsnivån av dessa språk variera (Hyltenstam & Stroud, 1991, s.49) Med hjälp av de här tolkningarna kunde man konstatera att enspråkighet är att kunna bara ett språk, men det lönar sig ändå att vara försiktig med definitionen, eftersom det uppenbarligen är besvärligt att avgöra vem som egentligen är tvåspråkig eller bara enspråkig. Vi lever i ett språkligt föränderligt samhälle där engelskan har fått en större betydelse i både arbetslivet och i det sociala och kulturella livet. Under år 2021 ökade antalet personer med något annat språk än finska och svenska som modersmål med 25 195 personer (Statistikcentralen, 2022), vilket bekräftar att vårt samhälle håller på att förändras språkligt och kulturellt. Flerspråkigheten är allt vanligare i dagens läge.

2.2.1. Svensk- och finskspråkighet

I den här delen diskuterar jag begreppen finsk- och svenskspråkighet. Jag fördjupar mig mera i svenskspråkighet och jag behandlar det ur det finska samhällets perspektiv, eftersom min studie handlar om svenskspråkiga i Finland. För att få en överblick över begreppet *svenskspråkig* i det finska samhället och att kunna förstå detta begrepp, är det viktigt att få en

överblick över hur man förut har sett på den här företeelsen och hur man ser på den idag. Den enklaste definitionen kunde vara att en svensk- eller finskspråkig människa som antingen talar svenska eller finska. Det är ändå viktigt att komma ihåg vad som skapar människans identitet och hur många faktorer som är med om att bygga den (se avsnitt 2.1.). I samband med definitionen av svenskspråkighet får vi en bild av finskspråkighet och vad det kan betyda att vara finskspråkig.

Vanligen är ordet svenskspråkighet kopplat till Svenskfinland och språket och det lättaste är att se svenskspråkiga som en befolkningsgrupp som talar svenska, dvs. har svenska som första språk. Man kan även använda begreppet *finlandssvensk*, för bägge beteckningarna är så starkt sammanlänkade. Finland har ett system där man antingen är svenskspråkig eller finskspråkig när det gäller att ange ett modersmål och välja språk för framtida studier. I praktiken betyder det att individen får registrera bara ett språk, vilket medför att tvåspråkighet inte framgår av statistiken och den språkliga verkligheten i viss mån avviker från statistiken. Det här är bra att vara medveten om eftersom begreppet svenskspråkighet står nu inför en stor förändring när det gäller finlandssvenska ungdomar och deras uppfattningar om sig själva. De regioner där svenskan är ett minoritetsspråk, känner en relativt stor del av de yngre eleverna, som ofta har en tvåspråkig bakgrund, att finlandssvensk är en person som kan både svenska och finska (Kovero, 2012, s.47-48). Finlandssvensk kultur har en stark koppling till hur människor bland annat kan definiera begreppet svenskspråkighet, för en finlandssvensk person har vanligen levt i svenskspråkig kultur, om personen bor i tvåspråkiga kommuner (se avsnitt 1).

Enligt Smeds (2021) är det möjligt att själv utveckla en svenskspråkig identitet och resultaten av hennes studie visar att begreppet svenskspråkighet är en företeelse som handlar om identitet och upplevelser. Det är med andra ord viktigt att redogöra för de här begreppen för att kunna förstå vad de betyder i olika kontexter. I studien av Smeds (2021) visar resultaten också att de flesta av informanterna känner sig mest flerspråkiga, fast de har utbildat sig på svenska språket. Att vara finskspråkig, svenskspråkig eller flerspråkig beror på hur man själv ser på saken.

2.2.2. Definitioner av modersmål och förstaspråk

Detta avsnitt är en sammanfattande redogörelse för begreppet modersmål. På grund av att jag till stor del använder det här begreppet, är det viktigt att ge en helhetsbild av hur det har definierats i tidigare studier. Detta begrepp har en stark anknytning till två- och enspråkighet som jag diskuterar i föregående avsnitt. Några allmänna kriterier är att modersmål är det språk man tänker, drömmer och räknar på. Det betyder att alla de här kriterierna grundar sig på människans förstaspråk och fortsätter senare i livet. Det anses emellertid att dessa kriterier också är med om man blir exponerad för ett nytt språk, som blir viktigt för människan (Skutnabb-Kangas, 1981, s. 21-22). Detta kan med andra ord betyda att det sistnämnda egentligen är en smal definition av modersmål. Det finns fyra olika kriterier som ger grunden för definitioner av modersmål: ursprung, kompetens, funktion och attityder. *Ursprung* i denna kontext innebär helt enkelt att barnet lär sig det språk som mamman talar. Det behöver inte ens vara mamman som talar svenska till barnet, men på det gammalmodiga sättet är det mamman som anses vara den som talar mest till ett litet barn. På grund av att den här tolkningen kan vara lite bristfällig, får vi samma resultat genom att tänka på följande sätt: Modersmålet är det språk som barnet lär sig först (Skutnabb-Kangas, 1981, s. 22). Detta innebär att vi istället kan använda begreppet förstaspråk oberoende av vem som har talat språket till ett barn. *Kompetens* innebär färdigheter och behärskning av språket. I detta fall betyder det att modersmålet är det språk man behärskar bäst. Det är emellertid viktigt att ta i beaktande att människor numera kan utbilda sig på ett annat språk än sitt första språk, dvs. modersmål. *Funktionen* är den definition som speciellt tar hänsyn till minoriteter som inte använder sitt förstaspråk i sitt jobb, dvs. modersmålet är det språk som man mestadels använder i sitt liv. Det betyder i praktiken att människan inte kan språket ordentligt, men använder det mycket t.ex. på jobbet. På grund av att människan använder mycket ett visst språk anses det vara hennes/hans modersmål. Anmärkningsvärt med den här definitionen är att människan inte behöver kunna språket ordentligt eller flytande. *Attityder* innebär att modersmålet är det språk man identifierar sig med. I detta fall kan människan tillägna sig ett annat språk och samtidigt en annan kultur, som är kopplade till varandra. På det här sättet får individen en samhörighetskänsla, dvs. en ny identitet. (Skutnabb-Kangas, 1981, s. 22-23).

Enligt Skutnabb-Kangas är begreppet modersmål trots allt en företeelse som ger möjligheter till förändringar i människans liv. Definitionen av modersmål beror först och främst på vilka

kriterier man vill använda. Uppenbart är det i alla fall att det finns flexibilitet i begreppet. Det som framgår av Smeds (2021) forskning (se avsnitt 2.2.1) är att resultatet i viss grad handlar om det här perspektivet *Attityder*; dvs. det är möjligt att tillägna sig en viss identitet. I den här uppsatsen kommer jag att använda begreppet *förstaspråk*, eftersom detta begrepp passar bättre in i uppsatsen, eftersom alla informanter har svenska som *förstaspråk*.

3. MATERIAL OCH METOD

Jag använde intervju som metod och när det gäller kvalitativ forskning är intervju den vanligaste metoden att samla in material i Finland (Eskola & Suoranta, 2008, s. 85). Sammanlagt har jag intervjuat fyra kvinnor i olika åldrar. Det som förenar alla informanter är den finskspråkiga hemorten i mellersta Finland och den starkt svenskspråkiga bakgrunden. Med hjälp av intervjuerna får vi svaret på forskningsfrågorna. Jag avser att besvara följande forskningsfrågor:

- 1. Hur har svenskspråkiga upplevt sin vardag i en finskspråkig ort?
- 2. Hur har den finskspråkiga påverkat informanternas språkliga identitet?

De här forskningsfrågorna är i samma ordning som i analysdelen, eftersom den första frågan ger basen för den andra frågan (se avsnitt 4.). Det innebär att jag först behandlar informanternas vardag och upplevelser och efter det behandlar jag informanternas identitet. Båda frågorna är viktiga, men ett av undersökningens syften är att svara på hur informanternas identitet ser ut idag och har förändrats.

I detta kapitel redogör jag för undersökningens material och metod. Jag diskuterar i det här kapitlet båda frågorna som en större helhet, för de hänger starkt ihop. Mina forskningsintressen handlar först och främst om identitet, självbild och dess anknytning till språk och språklig identitet. Forskningsfrågorna är inte enkla att besvara och det är en orsak till att jag beslöt att använda intervju som metod för att samla in material. När forskaren vill få information är ett av de vanligaste sätten att fråga direkt (Tiittula & Ruusuvoori, 2005, s. 9). Speciellt är identitet ett sådant forskningsobjekt som bäst undersöks med hjälp av intervjumetod. Jag intervjuade fyra kvinnor som alla bor i mellersta Finland: Karin, Ingrid, Maria och Sofia. De här namnen är påhittade på grund av anonymisering. Det är viktigt att ha respekt för informanternas privata liv och därför avslöjar jag inte deras uppgifter eller tidigare hemorter. I stället för de riktiga hemorterna hänvisar jag till de finska landskap där

informanterna förut har bott. Tre av de fyra informanterna har bott i över 15 år på finskspråkiga ställen och det finska språket har ganska länge varit med i informanternas vardag. Alla informanter har växt upp med svenska som förstaspråk och finskan har kommit in i deras liv i ett senare skede. Trots att informanterna i vardagen mestadels använder finska, har alla informanter i någon mån kunnat jobba på svenska i sin nuvarande hemort och på det sättet har alla någon koppling till svenskan. Jag hade mina egna färdiga intervjufrågor för att kunna leda diskussioner, men jag tog i beaktande att varje intervju är individuell och personlig. Intervjuerna var halvstrukturerade, vilket betyder att teman och de centrala frågorna var desamma, men variation förekom med följdfrågorna. Mina frågor skapade emellertid grunden och en viss struktur för intervjuerna.

Som jag redan har nämnt är den här undersökningen en kvalitativ undersökning. I kvalitativ undersökning ingår beskrivning av material och analys (Eskola & Suoranta, 1998, s.13). För att kunna beskriva informanternas uppfattningar och upplevelser i alla nyanser på det bästa möjliga sättet, är det naturligt att genomföra en kvalitativ undersökning. En av fördelarna i kvalitativ forskning är att det är lätt att tillämpa och ta aspekter av kvantitativ forskning, dvs. siffror. Med hjälp av kvalitativ forskning förstår vi bättre företeelsers funktion, karaktär, konsekvenser och villkor (Pietikäinen & Mäntynen, 2019, s. 210). Jag vill fördjupa mig mera i informanternas språkliga självbild och den här företeelsen handlar om upplevelser och det är exakt det som kvalitativ forskning handlar om. I kvantitativ forskning handlar allt om företeelsens förekomst, mängd och andel. En viktig egenskap i kvalitativ forskning är att förstå individens beteende och tolkningar som de själva skapar i relation och interaktion till andra människor. (Pietikäinen & Mäntynen, 2019, s.211).

Jag använder intervju som metod och det finns olika former av intervjuer. Den vanligaste uppdelningen sker mellan strukturerade och ostrukturerade intervjuer. Det förstnämnda innebär att man har förutbestämda teman eller frågor i intervjun och det vanligaste är att ordna en intervju med samma frågor och svarsalternativ till deltagare (Ruusuvoori & Tiittula, 2005, s.11). Fördelen med en strukturerad intervju är att forskaren inte kan påverka informantens svar. I ostrukturerade intervjuer ligger fokus på fritt tal och den bär det vardagliga namnet: *öppen intervju*. Så kallad *öppen intervju* betyder att både intervjuare och informant själva får leda diskussionen åt vilket håll som helst och ta upp olika ämnen. Enligt

Ruusuvuori & Tiittula (2005) har man påstått att det egentligen inte finns någon ostrukturerad intervju som inte skulle ha någon slags struktur, för intervjuaren alltid leder diskussion på något sätt. Mellan de här två intervjubegreppen finns ytterligare ett begrepp och det heter *halvstrukturerad intervju*. Den här formen betyder att intervjun i viss mån går igenom alla teman och frågor, men formuleringen och ordningen av frågorna kan växla. Den här sistnämnda intervjuformen heter vanligen *temaintervju*. Min undersökning liknar mest temaintervju, eftersom jag använde samma frågor, men jag var inte så noggrann med ordningen.

Undersökningens material kommer jag att analysera genom att använda innehållsanalys som analysmetod. Jag kommer att lyfta fram de viktigaste observationer som bäst är relaterade till de teman jag undersöker. Teman har uppstått under intervjuerna och det är viktigt att kunna upptäcka olika synvinklar som gäller undersökningen. I praktiken innebär det här handlingssättet att jag använder citat för att kunna få den bästa möjliga förståelsen av den företeelsen som jag undersöker. Jag har transkriberat materialet och behandlat materialet på så sätt att det är läsvänligt för läsaren. Jag har utelämnat irrelevanta saker, som är utan betydelse för forskningsfrågorna. I samband med det har jag lite korrigerat några meningar som var felaktiga av misstag. Frågorna var emellertid så knepiga och breda att det förekom tveksamhet om hur man kan svara på dem. Naturlig reduktion förekommer också och på det sättet har jag inte korrigerat det talspråkliga sättet att tala.

4. RESULTAT

4.1. Hur upplever svenskspråkiga sin vardag i en finskspråkig ort?

I det här kapitlet presenterar jag resultaten av undersökningen. Jag kommer att genomföra den här delen genom att först analysera den första forskningsfrågan om hur svenskspråkiga upplever sin vardag i finskspråkiga mellersta Finland. Därefter går in på den andra forskningsfrågan om hur identitet framträder som företeelse för informanterna. I samband med analysen lyfter jag fram bitar av intervjuerna med hjälp av citat. Karin och Ingrid har bott länge i Jyväskylä. När jag frågade dem om att anpassa sig och leva sitt liv på en finskspråkig ort, konstaterade de så här:

(2) Det är lite tråkigt, man saknar ju det... att..det där... sen blir man alltid glad när man åker nånstans var man hör svenska så blir man lite förvånad också att ojdå så här var de ju men det är jätteroligt. Sen när man träffar några gamla helsingfors bekanta till exempel nu hade vi klassträff så det var jätteroligt när man fick igen bara tala svenska med alla. Men men nå det är självklart, man tar det ju för givet att man inte får nån service på svenska i Jyväskylä utom på vissa ställen där man vet att man får men det där nå, lite tråkigt. Ensidigt. / Karin

För Karin känns det lite tråkigt och ensidigt att hon inte mera kan använda svenska med myndigheter och att uträtta andra ärenden på sitt primärspråk. Karin är ursprungligen från huvudstadsregionen, som är känd för sin tvåspråkiga historia och att det finns en tydlig svenskspråkig minoritet i huvudstadsregionen. Enligt henne är det nuförtiden klart att man inte får service på svenska i Jyväskylä. Vi kan läsa ut att språket är speciellt viktigt för Karin, eftersom hon till en början försökte använda svenska med myndigheter i Jyväskylä. Efter några försök bestämde Karin att fortsätta på finska. Det som är avgörande för att anpassa sig till staden och att fortsätta leva sitt liv på svenska är människans eget arbete. Karin medger att språket inte aktiverar sig själv, utan det måste upprätthållas. Karin beskriver att hon först var rädd för att glömma svenska, dvs. att språket blir rostet. Hon kommenterar så här:

(3) Nå, mera var jag rädda att det blir sämre ... och det där. Och sen när det inte fanns här så kunde man inte aktivt använda det och tänkte jag att jag glömmer det. Men det där nå sen läste man ju förstås på svenska mycket och sen bestämde vi då redan före barnen att jag talar svenska med barnen och det var ett bra beslut och bara svenska att nuförtiden kommer ju liksom nog blanda också men vi har hållit fast vid det här att jag har tala bara svenska med barnen och det där. Det var ganska trevligt sen när jag egentligen fick använda svenskan aktivt. / Karin

Ingrid konstaterar också att hon saknar att hon inte mera kan använda sitt förstaspråk (se citat 4.). Ingrid har blivit van vid den nya språkliga situationen, men det finns emellertid saker som hon fortfarande saknar såsom att gå på teater på svenska och att uppleva t.ex. julkonserter på svenska. Före flytten till Jyväskylä bodde Ingrid i en annan finskspråkig stad och då blev hon van vid den finskspråkiga majoriteten. Detta medför att finskan har länge varit med i livet, men hon har märkt att när man åldras och besöker läkaren, skulle så kallat läkarspråk hellre få vara svenska, för det är lättare att uttrycka sig själv på svenska. Efter att ha bott så länge på finskspråkiga orter, har det i viss mån påverkat Ingrid. Fast svenska är Ingrids förstaspråk och hon aktivt använder språket, har hon märkt inverkan av den finskspråkiga miljön. Ibland är det svårt för henne att hitta de rätta orden på svenska, för orden kommer först på finska. Trots att det ibland förekommer utmaningar med att hitta de rätta orden på svenska, använder hon aktivt språket med familjen. Ingrid har emellertid fått positiva överraskningar när hon utträttar ärenden.

(4) Ju, vi pratar svenska här hemma. Med alla barnen, med hundarna och allihopa... pratar vi svenska. Sen är det ganska roligt att märka när vi rör oss i stan tillsammans och byter man automatiskt till svenskan när vi pratar såhär (...) Det har hänt till exempel i Citymarket... Där finns det ett biträde som kommer från Österbotten och pratar alltid svenska med oss. Sen hände det en gång här i... den här närbutik, när vi var där, så där var det nån som representerade nåt pizza företag och när han hörde att vi pratar svenska så då gick han över till svenska (---) Nå, man blir jätteglad! Att sådant har hänt många gånger under den tid vi har levt här. / Ingrid

Maria beskriver att det till en början kändes lite svårt att flytta till en finskspråkig ort, för hennes liv var helt svenskspråkigt i Österbotten (se citat 5.). Hon konstaterar att det kändes

lite som att flytta utomlands, eftersom kulturen i hennes gamla hemort mestadels var svenskspråkig. Hon har mestadels studerat på svenska och hon lärde sig finska i skolan som främmande språk, vilket ledde till att hon inte kunde lika flytande finska som i dag. Hon konstaterar att kulturen i hennes gamla hemort var så starkt svenskspråkig:

(5) Nå, i en början saknar jag nog.. Det är ju såhär så en annan kultur här och då så länge jag bodde i [tidigare hemorten] så följde väldigt mycket med Sverige och vad som hände i Sverige. Vi titta nästan bara på Sveriges TV. Det här finska Finland var okänt... Nog saknar jag det där... liksom traditioner, den här kulturen där. / Maria

Maria beskriver att hon mest saknar den där kulturen i Österbotten och hon nämner konkreta saker såsom sånger, böcker, traditioner och media. Genom att betrakta hennes svar, har den här kulturen en anknytning till konkreta traditioner. Det vill säga, språket har inte så stor betydelse för henne när det gäller att anpassa sig till staden. Trots att det till en början var besvärligt att börja använda mera finska, är det emellertid tydligt att hon genast ville lära sig finska ordentligt (se citat 6.). Hon anser ändå att jobbet och familjen är de sammanhang där hon i alla fall använder svenska. Trots att det kändes lite besvärligt att börja använda finska, var anledningen att hon inte på den tiden var van vid det finska Finland. Att inte mera använda svenska med myndigheter spelar ingen avgörande roll för henne. Maria anser att man själv behöver vilja vara en del av samhället för att kunna anpassa sig:

(6) Jag hade den inställningen att här talar man finska och jag ska nu försöka lära mig finska. Jag har kunnat jobba hela tiden på svenska. Det hjälper ändå att man har haft det svenska sammanhanget där (...) Det har nog gått helt smidigt. Alla som jag har träffa på här har varit positivt inställda till svenska. Ibland har nån till och med försökt säga några ord och meningar på svenska (...) Jag tycker att det är det som är nyckeln är att man vill bli en del av det här samhället här. Behöver man kunna finska om man bor här. Ifall jag sku ha försökt hålla på... Att jag ska ha rätt att prata svenska här också så då skulle det ha antagligen blivit problem. Eftersom jag har försökt anpassa mig till den här språkliga situationen så tycker jag inte att det har varit problem. / Maria

Maria använder svenska på jobbet och med sin familj. Hon känner ändå igen hur mycket den språkliga omgivningen har påverkat hennes familj, när barnen går i skolan på finska och har

finskspråkiga vänner. Hon har märkt att de äldsta barnen kan båda språken flytande, men de använder själva ganska mycket finska sinsemellan. Maria har märkt att skolspråket och kompispråket uppenbarligen har blivit viktigare för barnen. I alla fall önskar hon att barnen skulle svara henne på svenska, eftersom svenska är Marias förstaspråk. På det sättet håller Maria fast vid språket.

Karin betonar att det är viktigt att själv upprätthålla språket för att kunna hålla språket vid liv. Att kunna leva sitt liv på svenska i finskspråkiga Jyväskylä är det viktigt att själv kunna knyta relationer i svenskspråkiga sammanhang. Hon beskriver att efter de första utmaningarna började hon hitta svenskspråkig verksamhet i staden:

(7) sen det som man genast reagera sen man såg i tidningen att det sku firas Lucia dag i Jyväskylä så dit gick man ju genast då för att det var det enda liksom svenska som man hitta i hela stan då och den vägen så hitta jag sen andra svenskatalande. (...) Nå, min kusin hon bodde i Äänekoski så med henne träffades vi liksom en gång i veckan att hon talar svenska med sina barn så vi hade en sånhän en svenska dag i veckan och det var jätteviktigt och jätteroligt. / Karin

Karin betonar att man medvetet måste jobba för en lyckad vardag på svenska. Hon känner igen hur den finskspråkiga omgivningen kan påverka språket, när människor flyttar från tvåspråkiga regioner till finskspråkiga regioner. Det som redan framgår av Ingrids svar påverkar omgivningens språkliga förhållande, när hon ibland måste leta efter de rätta orden. Karin är medveten om samma iakttagelse och kommenterar bland annat att hon också själv har jobbat aktivt för det och hållit fast vid språket på samma sätt som Ingrid:

(8) Men jag vet att det finns menssjor som har flytta till andra kommuner och sen liksom gett upp. De orkar inte liksom hålla fast vid det och orkar inte kämpa emot utan bara ger efter. Men så blev det inte med mig utan jag höll fast vid det (...) Jag tror att man medvetet måst jobba att det kommer inte gratis. (...) Det är nog aktivt arbete. / Karin

Det som har hjälpt med att upprätthålla svenskan är att hennes dröm om att jobba på svenska blev verklighet i Jyväskylä. Hon trodde att hon aldrig kommer att göra det i Jyväskylä, vilket uppenbarligen beror på att stadens språkliga status är finska. Det som förenar alla informanter är jobbets betydelse för en tvåspråkig vardag. Alla informanter har mer eller mindre jobbat på

svenska i den nya hemorten och på grund av det har det varit lättare för informanterna att upprätthålla språket och knyta kontakter på svenska. Karin konstaterar att hon var tvungen att använda ren svenska på jobbet:

(9) Då var det liksom klart att det här kommer jag att upprätthålla / och med det jobbet så var det väldigt viktigt att man talar ett och inte blandar (...) Jag kanske till och med använde mera finlandismer och [hemortens svenska] då när jag bodde där och nu pratar jag mycket renare svenska eftersom jag måst göra det på jobbet. / Karin

Jobb har ofta en tydlig anknytning till det sociala livet och det framhävs också i svaren. Informanterna konstaterar att träffa släktingar i den gamla hemorten hjälper till att anpassa sig till staden. Maria konstaterar att hon aktivt umgås med släktingar och på loven reser hon med sin familj till Österbotten och hälsar på släktingar.

Den som har bott en kortare tid i mellersta Finland heter Sofia. Sofia beskriver att flytten till mellersta Finland är relativt nytt för henne, men flytten har haft mera fördelar. Sofia konstaterar skrattande att hon trodde att omgivningen skulle vara totalt finskspråkig, men det är mycket mera svenska i omgivningen än vad hon trodde. Hon säger att det känns fint att människor bemöter henne och tar hänsyn till hennes språkliga bakgrund, dvs. mottagandet har varit varmt:

(10) Kanske alldeles sånahäna små saker blir på något vis en trevlig grej. Jag var på den här red nose company, föreställning av Aleksis Kivi på stadsteatern och blev på något vis jätteglad över att dom där också prata svenska. Det var en trevlig sak. (- - -) Jag vet inte om jag har anpassa mig... Den stora skillnaden är förstås det att i och med att jag flytta hit flytta jag ihop med en man vars modersmål är finska. Det vill säga att vardagen i princip går liksom på båda språken nu... Han pratar finska och jag pratar svenska. Så har det inte varit tidigare i mitt liv. / Sofia

Hon beskriver att hon ännu inte har knutit finskspråkiga relationer och samtidigt förstår hon att det tar sin tid. Det hjälper emellertid till att hon fortfarande är i kontakt med sina släktingar. För henne är det i över huvud taget viktigt att vara i kontakt med släktingar om man flyttar till en ny stad. Sofia beskriver att språket spelar ingen avgörande roll i sig, utan andra saker. Det som framgår av hennes svar är att språkklimatet i någon mån har varit bättre i

mellersta Finland än i västra Nyland (se citat 11). Sofia berättar om negativa händelser som har hänt sina bekanta på grund av att de offentligt har använt svenska i västra Nyland. Hon är inte säker på om hon vill avslöja att hon är svenskspråkig. De negativa erfarenheterna har lett till att hon är rädd för möjliga nedsättande diskussioner om finlandssvenskarna:

(11) Jag vet inte. Jag är kanske mera (...) lutar mot (...) det kan hänga ihop med den tiden som jag bodde i [tidigare hemorten] så upplevde jag att där liksom fanns (...) Ska vi säga (...) I [tidigare hemorten] är jag definitivt på nåt vis försiktigare med att avslöja att jag talar svenska. Det finns i bakhuvudet i och med att det är helt främmande människor som jag inte vet (...) att kommer det att leda till en lång diskussion om att alla svensktalande borde flytta till Åland eller till Sverige. Tänkte att i bibban finns det kloka menssjor att där är det okej att. /Sofia

När jag betraktar Sofias upplevelser är det lätt att tolka att språkklimatet enligt henne är mer positivt i mellersta Finland än i västra Nyland. Att inte utträtta ärenden på svenska är ingen stor sak för Sofia, för hon kan utträtta vardagliga ärenden helt och hållet på finska. Hon är mera rädd för finskspråkiga sammanhang, där hon måste tala finska, eftersom hennes finska är ganska bristfällig. Enligt henne tar det längre tid för henne att prata finska med människor, för det kommer inte automatiskt. Sofia anser ändå att det är lättare att direkt berätta om sin svenskspråkiga bakgrund. Enligt hennes svar lönar det sig att avslöja saken, när den i alla fall blir uppenbar. På grund av det bättre språkklimatet, är det lite lättare att berätta om sin språkliga bakgrund i mellersta Finland:

(12) Jo, kanske på något vis (...) att det är lätt. Det kan handla om att det är en mindre ort. Jag har inte en historia med den här orten som jag hade med [tidigare hemorten]. Det nu förstås händer saker åt bekanta som var med i otrevliga saker på grund av att de talar svenska. För mig blev det förknippad kanske med den orten. /Sofia

Sofia har inte bott så länge i mellersta Finland och på grund av det har hon inte så mycket erfarenhet av sin nya hemort. Hon märker emellertid att vissa ärenden är lättare att sköta än

andra. Enligt Sofia är det lite annorlunda att läkarspråket har blivit finska, för hennes tidigare läkare talade svenska med henne. Nuförtiden använder hon finska när hon besöker läkaren:

*(13) Då blir det genast lite knepigare för att det är den sortens terminologi som är mera krävande. Det kan vara svårt att förklara också på svenska. På gott och ont det var en hälsosystem vars modersmål inte var finska så det på något vis gjorde det lättare när vi båda är lite sådär språkligt rörde det oss på lite mera avskalad nivå (- - -) Om man nu tänker på sänkhäna vardagliga ärenden som att gå på butiken och posten. Det är ju inget problem.
/Sofia*

Det som hjälper Sofia att klara sig av språkligt knepiga situationer är hennes finskspråkiga sambo. Sofia konstaterar att människor runt henne har varit förstående mot henne. Detta har lett till att hon ännu mera vågar berätta om att hon är finlandssvensk och oron har visat sig vara onödig.

4.2. Har den finskspråkiga miljön påverkat informanternas språkliga identitet?

Trots att omgivningen är starkt finskspråkig och att vardagen förutsätter att behärska finska, har Karins språkliga identitet inte förändrats väsentligt, utan den har blivit ännu starkare på grund av medvetenheten och det aktiva arbetet. Karin har en stark svenskspråkig identitet, fast hon kan flytande finska och förhåller sig bra till det finska språket (se citat 14). Språket spelar en stor betydelse för Karin och vi kan märka det av hennes svar (se avsnitt 4.1.). När Karin beskriver att hon i en början var rädd för att hennes svenska blir sämre, tyder det på att språket är viktigt för henne. Hon bestämde sig för länge sedan att hon inte ger efter, vilket kan hända när människor flyttar över så kallade språkgränser. Hon säger att hon även märkte hur mycket viktigare sådana saker blir som inte mera finns. Detta har lett till att hon ännu mera vill hålla fast vid språket. Enligt Smeds (se avsnitt 2.1.) är det möjligt att tillägna sig en ny identitet eller åtminstone själv säga vad man är. Samma nyanser framhävs i Karins svar, eftersom hon beskriver att identitet är en företeelse som man själv definierar:

(14) Nå, jag upplever att jag är svenskatalande. Jag är inte tvåspråkig fast jag kan finska hur bra som helst men jag är inte tvåspråkig ändå. Det är liksom min identitet. (syftar på svenska

språket) Det är kanske nån sånhän (...) nånting som man motarbetar att jag ska hålla fast vid mitt språk att fast finska är helt okej och liksom jag har ingenting emot finskan. Finskan är ett fint språk men det är inte bara min identitet liksom att det är jag och ingen (...) ingen vinner mig. Påstår att jag är annat än vad jag är. / Karin

Maria säger att hon har blivit mycket mera tvåspråkig än hon var i Österbotten. Detta tyder med andra ord på att den finskspråkiga omgivningen har påverkat Maria. Att utträta ärenden endast på finska är lätt för henne, vilket medför att Maria har blivit tvåspråkig. Frågan är utan vidare svår, men när hon själv beskriver är hon mest svenskspråkig. Det som blir tydligt är att den svenskspråkiga bakgrunden har en långvarig inverkan i livet. Som Maria själv har beskrivit, blir skol- och kompispråket viktigare vid en viss ålder, vilket har hänt sina barn. Trots att Maria själv föredrar att vara svenskspråkig och har utbildat sig på svenska, märker hon förändringar hos sina barn (se avsnitt 4.1.). Att utbilda sig på ett visst språk spelar också en stor roll, vilket jag inte undersöker i den här undersökningen. Skolspråket betydelse för identitet kunde man undersöka i en annan studie (avsnitt 5). Det som Smeds (2021) har undersökt i sin studie har en koppling till mitt material. Oberoende av att Maria nuförtiden kan båda språken, känner hon sig svenskspråkig. Maria känner till att identitet är en företeelse som kan förändras under livet. Riikonen (2013) har konstaterat samma sak i sin studie. Enligt Maria är det naturligt om identiteten förändras och den borde få ändras. Enligt henne består identitet av olika kulturer, språk och deras blandning:

(15) Att man förlorar ingenting på att vara mera öppen och att ta in andra språk och kulturer också. (---) Jag har blivit mera öppen för olika språk och olika identiteter och (...) Att man inte är så fast vid det egna att det måste vara på ett visst sätt (...) att man ser att det finns många olika språkliga identiteter och liksom.

Ingrid konstaterar att det utan vidare har påverkat henne att hon så länge har bott i finskspråkiga orter. Att ha bott så länge i finskspråkiga regioner har lett till att hon idag närmast är tvåspråkig. Hon föredrar att vara *finlandssvensk*. Att vara finlandssvensk är förknippad med rötterna, men hon säger emellertid att hon i ett senare skede har blivit tvåspråkig, fast hon alltid känner sig finlandssvensk. Ingrid medger att frågan är knepig när hon plötsligt måste säga vad hon är:

(16) Måste jag nu medge att jag till vissa delar är tvåspråkig. Men svenskan är det första språket i alla fall (---) Nå, har den förändrats delvis ju. /Ingrid

Sofia har bott en kortare tid i mellersta Finland, vilket kan vara en av anledningarna till att Sofia känner sig svenskspråkig. Detta innebär med andra ord att omgivningen i den gamla hemorten har stött hennes svenskspråkiga liv. När de svenskspråkiga sammanhangen är nära människans liv så kan det vara lättare att hamna i situationer där svenskan används. Det framgår av Maria svar att livet skulle ha varit mycket annorlunda språkligt i Österbotten. En av orsakerna kan bland annat vara att alla svenskspråkiga kontakter mestadels är i den svenskspråkiga hemorten. Det framgår av informanternas svar att språket inte endast är ett kommunikationsmedel, utan det finns en koppling till konkreta kulturella saker och upplevelser:

(17) Av olika orsaker har jag under den senaste tiden väldigt mycket tänkt på mig själv som skärgårdsbor, vilket på sätt och vis innefattar att vara svenskspråkig, men det ju naturligtvis inte alltid är så. / Sofia

Trots att Sofias identitet starkt är svenskspråkig, är hon glad över att hon så småningom i praktiken blir tvåspråkig. Hon lyfter fram hur viktigt det är att vara mångspråkig och att tvåspråkighet är en process som hela tiden är på gång. För henne har det givit motivation att lära sig finska när hennes svärföräldrar inte talar svenska. Sofia anser att identitet är ingen statisk företeelse utan att den förändras:

(18) På något vis så att det finns nån slags synergieffekt att alla dem här olika bitarna gör den där helheten till någonting mer än delarna. / Sofia

Det som Riikonen (2013) lyfter fram i sin studie är att identitet är ingen statisk företeelse utan att den förändras under människans liv. En anmärkningsvärd observation är att praktiken avviker otroligt mycket från informanternas egna uppfattningar om sig själv. Orsaken kan vara att *social identitet* skiljer sig lite från *personlig identitet*. Vi är medvetna om att *social* och *personlig identitet* alltid är en reflektion mellan individen och gruppen (se avsnitt 2.1). Det kan vara orsaken till att informanterna omedvetet jämför sig själva med gruppen de lever med. När identitet är en komplex företeelse som består av olika faktorer, kan det vara möjligt att informanterna har olika identiteter som består av olika språk och kulturer. Enligt Maria

borde människan inte vara fast i sin egen kultur. Informanternas uppfattning om sig själva har uppenbarligen grundats tidigare i livet. Reflektionen mellan individen och gruppen har möjligen lett till att det idag är besvärligt för informanterna att beskriva sin språkliga identitet. Det är gemensamt för Ingrid och Maria att identiteten i viss grad har förändrats eller att identiteten har tagit in nya språk. Det är viktigt för Maria att vara öppen för olika språk, kulturer och deras blandning. Trots att Maria och Ingrid föredrar att använda begreppet svenskspråkig, konstaterar båda informanterna att de är mer tvåspråkiga nu än tidigare i livet. Den som är mest noggrann med sin svenskspråkiga identitet är Karin, vilket tyder på att människan själv måste arbeta på den för att kunna bevara den.

5. SAMMANFATTANDE DISKUSSION

Syftet med den här undersökningen var att undersöka om den finskspråkiga omgivningen har påverkat svenskspråkigas språkliga identitet, när möjligheten att använda svenska i officiella sammanhang inte finns. Ett annat syfte var att beskriva hur svenskspråkiga har upplevt sin vardag i en finskspråkig ort. Materialet består av en intervju av fyra kvinnor som har flyttat till mellersta Finland från olika delar av Svenskfinland. Informanterna är olika åldrar och har inte bott lika länge i mellersta Finland. Alla informanter har utbildat sig på svenska och barndomen var starkt svenskspråkig.

I teoriavsnittet presenterade jag de begrepp som jag ansåg vara de viktigaste. Ett av mina syften var att redogöra för alla begrepp som jag använde i den här undersökningen. Det är klokt att ta i beaktande att de här begreppen och företeelserna inte alltid är enkla. På grund av det är det ännu viktigare att komma ihåg att varje intervju var unik. Jag inledde teoriavsnittet med att gå in på begreppet identitet. Ett av de mest centrala begreppen är identitet som utgör sin egen större helhet. För att kunna understryka att den här undersökningen baserar sig på det finska samhället presenterade jag företeelsen svenskspråkighet och dess definitioner. Det var synnerligen viktigt att definiera företeelsen, eftersom den står inför förändringar. Det som Saarela konstaterar (se inledningen), bosätter sig svenskspråkiga allt vanligare i kommuner när finskan utgör majoriteten. På grund av det var det viktigt att redogöra för begreppet tvåspråkighet, eftersom det krävs behärskning av finskan när man bor i finskspråkiga orter. Svenskspråkighet har emellertid en koppling till begreppet modersmål eller förstaspråk. För att kunna förstå mångfalden av modersmål var det viktigt att presentera olika definitioner av det.

Jag analyserade materialet med hjälp av innehållsanalys. Detta innebär i praktiken att jag beskrev de diskussioner som uppstod med mina informanter. Jag lyfte fram de viktigaste observationerna som gäller forskningsfrågorna. I samband med analysen jämförde jag informanternas svar med de tidigare forskningarna. Detta betyder med andra ord att jag försökte hitta gemensamma drag med de tidigare forskningarna och tänka på andra möjliga orsaker till de företeelser som jag upptäckte i analysen.

Det som förenade dem var att alla informanter till en början hade utmaningar med att vänja sig vid den nya finskspråkiga hemorten. Nuförtiden har några informanter beskrivit att fast de nästan har blivit vana vid den nya språkliga situationen, finns det ännu saker som de saknar från den gamla hemorten och dess kultur. Ett gemensamt drag som förekom under intervjuerna var att språket relativt mycket hade anknytning till sociala sammanhang och konkreta saker. Några av de konkreta sakerna var att kunna jobba på sitt förstaspråk och hitta svenskspråkiga sammanhang i staden. Informanterna nämnde ytterligare att små händelser i vardagen på svenska var med om att grunda en positiv bild av den nya hemorten. En av orsakerna till att anpassa sig till staden var att det så kallade språkklimatet överlag är bra. När människorna i den nya hemorten är positivt inställda till svenskan, känner informanterna sig välkomna. En viktig observation var att det är viktigt ha en positiv inställning till den nya språkliga situationen. Informanterna underströk att individen själv måste vara villig att upprätthålla sitt förstaspråk och vara nyfiken på andra kulturer och deras språk. Det vill säga, informanterna påpekade att det är aktivt arbete och egen vilja som har en stor betydelse för att anpassa sig.

Identiteten var emellertid svår för informanterna. Att definiera företeelsen var i viss mån klart för informanterna, men det besvärligaste för några informanter var att definiera sig själva och märka eventuella förändringar i identiteten. Informanterna konstaterade att den finskspråkiga omgivningen har påverkat deras språkliga identitet. Nästan alla informanter konstaterade att de har blivit tvåspråkiga på grund av den finskspråkiga majoriteten, men de föredrog begreppet svenskspråkighet. Det är viktigt att beakta att informanterna ursprungligen var svenskspråkiga. I ljuset av Skutnabb-Kangas (1987) litteratur betyder begreppet *ursprung* att modersmålet kan vara det språk individen lär sig först. Det kan vara anledningen till att de flesta informanter föredrog begreppet svenskspråkig eller finlandssvensk. Detta innebär i praktiken att de lärde sig svenska hemma, dvs. svenska som förstaspråk. Modersmålet har med andra en tydlig koppling till identiteten. En av informanterna föredrog endast begreppet svenskspråkighet. Hon konstaterade att hon inte är tvåspråkig fast hon kan finska bra, vilket tyder på att identitet först och främst är en företeelse som man själv bestämmer. Enligt Smeds (2021) undersökning är det möjligt att tillägna sig en ny språklig identitet. I ljuset av hennes studie fungerar företeelsen åt båda hållen. Fast människan kan två språk flytande och växlar mellan språken i olika situationer, dvs. *funktionell tvåspråkighet*, betyder det nödvändigtvis

inte att människan har en tvåspråkig identitet. Det vill säga, tvåspråkighet och identitet kan vara två skilda företeelser, om individen själv vill skilja dem åt. Det är dock viktigt att beakta att tvåspråkighet kan i alla fall vara en faktor som grundar till exempel en svenskspråkig identitet. Min undersökning ger sitt stöd till att identitet och tvåspråkighet inte alltid hänger ihop. Det visade sig när en av informanterna inte ville se sig själv som tvåspråkig, utan endast som svenskspråkig.

Jag kan konstatera att förändringarna handlar mer om att finskan har kommit in i deras liv och berikat vardagen. En central fråga är om det kan finnas många identiteter i individens liv. Det som åtminstone var uppenbart är att ingen av informanterna känner sig finskspråkiga. Det tyder på att den finskspråkiga omgivningen inte har påverkat deras liv så starkt att de skulle känna sig enbart finskspråkiga. Däremot känner de flesta sig tvåspråkiga och konstaterade att de har blivit tvåspråkiga under tiden i finskspråkiga orter. Det är relevant att fråga om informanterna har blivit *funktionellt tvåspråkiga*. Det är en viktig fråga eftersom de konstaterade att de växlar mellan språken smidigt i olika situationer. Det kan dock finnas en skillnad mellan identitet. När det emellertid är en fråga om att ha många identiteter och ta in olika språk, kan det påverka vilken riktning identiteten vänder. Detta betyder med andra ord att omgivningen påverkar individens språkliga identitet men det är sist och slutligen individen själv som måste definiera sig själv. Det som är uppenbart är att finlandssvenskheten står inför förändringar och jag kunde i viss mån märka samma iakttagelse som Kovero (2012) i sin rapport. Enligt Koveros rapport (2012) anser många finlandssvenska ungdomar att finlandssvensk är en person som behärskar både svenska och finska. Fast mina informanter också hade en svenskspråkig identitet, hade det finska språket kommit in i deras liv och det var gemensamt för dem att de behöver finskan och språket spelar en stor roll i livet. Den här undersökningen bekräftar att finskan i någon mån är en del av många finlandssvenskar liv, fast deras identitet kan vara svenskspråkig. Det beror först och främst på den region där personen bor. När jag tar hänsyn till Saarelas statistiska rapport (2021) om att fler svenskspråkiga bosätter sig i finskspråkiga regioner kan det vara en av orsakerna till att informanterna upplever finskan som en del av livet.

En av orsakerna till att informanterna har anpassat sig bra och identifierar sig själva åtminstone som tvåspråkiga (*utom en*) kan vara att alla informanter var aktivt i kontakt med

sina släktingar. I den här undersökningen tog jag inte hänsyn till hur viktigt det kan vara att ha ett starkt svenskspråkigt nätverk. Att ha ett starkt nätverk är ett tema som kan undersökas mer. Att ha svenska som utbildningsspråk har ytterligare grundat informanternas språkliga identitet, vilket också kan vara en viktig faktor angående språklig identitet. Det är nödvändigt att ta i beaktande att företeelsen inte är enkel och det finns många faktorer som grundar människans identitet. I samband med stödet av nätverket och betydelsen av utbildningsspråket kan undersökas mer. Trots att de flesta informanter i vissa delar känner sig tvåspråkiga, är det viktigt att undersöka mera om sociala nätverk och dess betydelse för hur starkt de påverkar människans identitet. Jag ville med andra ord utreda hur informanterna upplever sin *personliga identitet*, som innefattar *jag-identitet*. Eftersom identitet alltid är en reflektion mellan *social* och *personlig* identitet, är det viktigt att också beakta betydelsen av *social identitet*, dvs. *gruppidentitet*. På grund av att informanterna beskrev sig som tvåspråkiga och i viss mån svenskspråkiga samtidigt, bevisade att de har både *social* och *personlig* identitet. Det kan vara att det först och främst är *social- och gruppidentitet* som har förändrats eller berikats. De här båda kategorierna, dvs. *social* och *personlig*, är antagligen med att grunda människans identitet. På grund av det skulle det vara viktigt att genomföra en större undersökning om identitet och dess koppling till känslan av samhörighet.

LITTERATUR

Appel, R. & Muysken, P. Language contact and bilingualism (1987), Publicerad vid Cambridge universitet, 12-13

Eskola J. & Suoranta J. (2008), Johdatus laadulliseen tutkimukseen, Vastapaino, Gummerus Oy Jyväskylä, 13-85

Finlands grundlag 423/2003

Finlands grundlag 731/1999

Hyltenstam, K. & Stroud C. Språkbyte och språkbevarande (1991), Printad i Sverige, Studentlitteratur, Lund, s.49

Joseph, J. *Language and Identity*, (2004), Printad i Storbritannien by Anthony Rowe Ltd, Chippenham och Eastbourne, 3-8

Kovero, C. (2012), På spaning efter den nya finlandssvenska identiteten, Gravity Oy, 47-48
<http://194.136.187.251/uploads/media/study/0001/01/0063574c8732ea9f49c8c4105aa7af3114ff24e1.pdf>

Nyman, P. & Karppinen, H. (2004), *Tvåspråkighet och språklig identitet hos tvåspråkiga personer med en stark nordösterbottnisk dialekt*, 12-15

Pietikäinen S. & Mäntynen M. (2019) *Uusi kurssi kohti diskurssia*, Vastapaino Tampere, 211

Riikonen, A. (2013), *Tvåspråkighet och språklig identitet hos sverigefinländska återinvandrare*, publicerad Pro gradu-avhandling vid Jyväskylä universitet, 15.16

Ruusuvuori J. & Tiittula L. (2005) *Haastattelu*, Vastapaino, Gummerus Oy Jyväskylä, 9-11

Saarela, J. 2021, *Finlandssvenskarna 2021- en statistisk rapport*.
https://folktinget.fi/Site/Data/1597/Files/Finlandssvenskarna%202021_statistisk%20rapport_Folktinget_KLAR.pdf (hämtad: 20.5.2023)

Smeds, S. (2021), *Går det att bli svenskspråkig*, publicerad Pro gradu-avhandling vid Helsingfors universitet, 32-37

Statistikcentralen, 2022, *vieraskielisten määrä kasvoi 25 000 henkilöllä*
https://www.stat.fi/til/vaerak/2021/vaerak_2021_2022-03-31_tie_001_fi.html

Skutnabb-Kangas, T. (1981) *Tvåspråkighet*, Bröderna Ekstrands Tryckeri AB, Lund, 21-23

Tandefelt, M. *Gruppspråk, samspråk, två språk* (2015), Svenska litteratursällskapet i Finland, 18-55